

Tämä on rinnakkaistallenne alkuperäisestä artikkelista /
This is a self-archived version of the original article.

Version: Accepted manuscript / Final draft

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä: /

To cite this article please use the original version:

Turve, I. (10.11.2022). Informaatiovaikuttaminen on
yleistä, kriittisyys tervettä. *Itä-Häme*, 16.

Informaatiovaikuttaminen on yleistä, kriittisyys tervettä

Informaatiovaikuttaminen on järjestelmällistä ja strategista toimintaa, jonka tavoitteena on vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen ja sitä kautta ihmisten käyttäytymiseen.

Informaatiovaikuttaminen voi kohdistua suoraan tai epäsuorasti päätöksentekijöihin ja sitä kautta yhteiskunnan toimintakykyyn. Informaatiovaikuttamisen keinoin pyritään saamaan sen kohde toimimaan itseään vastaan ja tekemään itselleen haitallisia päätöksiä.

Informaatiovaikuttamisen yhteyteen kuuluvat käsitteet misinformaatio ja disinformaatio.

Misinformaatio on momimuotoista ihmisten tahattomasti levittämää väärää tietoa, disinformaatio puolestaan ihmisten tai bottien tahallisesti levittämää väärää tietoa. Molempien informaatiomuotojen määrä kasvaa jatkuvasti, samoin ne saavat jatkuvasti uusia muotoja, jakelukanavia ja erilaisia vaikutusmetodeja.

Viime aikoina on yleistynyt tapa, että ihmiset sosiaalisessa mediassa eivät lue muuta kuin otsikon ja jakavat sen edelleen. Klikkiotsikot, valeuutiset, eri konteksteista irrotetut kuvat, videot, huhut ja väärennetyt sitaatit ovat jokapäiväistä sosiaalisen median uutissyötteissä. Kyse on medialukutaidosta, faktojen tarkastuksesta ja lähdekritiikin ymmärtämisestä.

Uuteen mediasisältöön törmätessä tulisi tarkastella kokonaisuutta, ei ainoastaan otsikkoa tai kuvaa ja kuvatekstiä. Vastuullinen toiminta sosiaalisessa mediassa edellyttää, että teksti tulisi lukea kokonaan ennen tekstin tai uutisen jakamista ja levittämistä.

On hyvä myös muistaa, että postaukseen reagoiminen, tykkääminen, jakaminen tai kommentointi lisää postauksen näkyvyyttä. Postauksen saamat reaktiot saavat sosiaalisen median logiikan mukaisesti postauksen leviämään uusille ja uusille käyttäjille.

Medialukutaitoon liittyy lukijan pohdinta siitä miten teksteillä, kuvilla ja grafiikoilla pyritään vaikuttamaan lukijaan. Mitä viestillä pyritään sanomaan, miten sillä pyritään vaikuttamaan lukijaan. Vaikuttaako viesti mielipiteisiisi, vahvistaako se omia mielipiteitäsi, vetoaako se tunteisiisi, miksi yleensä huomasit viestin, miksi se kiinnitti huomiosi. Pohdi myös miksi viesti ilmestyi juuri sinun luettavaksesi.

Disinformaation päämääränä ja tarkoituksena on kylvää epäilyksen siemenen väestöön.

Kansalaisten mielipiteiden manipulointi johtaa eri sosiaalisten ryhmien, kansan ja hallinnon väliseen epäluottamukseen. Disinformaatio on väline ideologisten päämäärien saavuttamiseen totuutta vääristämällä, epätietoisuutta, epäilyksiä ja jopa vihan lietsomalla.

Kriittisyys on tervettä. Se ei tarkoita kaiken virallisen tiedon kiistämistä. Covid-19 pandemian aikana yleistyi ilmiö, jossa virallista tietoa määriteltiin valeutisiksi sekä propagandaksi. Näiden tilalle otettiin epävirallista tietoa jota pidettiin totena kyseenalaistamatta.

Kaiken tämän lisäksi on hyvä selvittää miten käyttämäsi sosiaalisen median palvelu toimii, millä logiikalla se tuottaa näkyviisi sisältöjä? On myös tärkeä muistaa, että avoimeen ja demokraattiseen yhteiskuntaan kuuluvat erilaiset mielipiteet ja näkemykset. Ne eivät ole informaatiovaikuttamista.

Ismo Turve

Kirjoittaja on kyberturvallisuus orientoitunut heinolalainen ja Tietojenkäsittelyn lehtori Hämeen ammattikorkeakoulusta.